

דבר המערכת

אנו שמחים להציג בפניכם את הגיליון השלישי של "משמר הסביבה" לשנת 2008. הגיליון הינו פרי שיתוף הפעולה בין הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית של הפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ו-"חיים וסביבה", ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל. בגיליון זה נסקור את הפעילות בנושאי סביבה בכנסת: חוקים חדשים שהתקבלו, הצעות חוק או הצעות לתיקון חוקים בעלות השלכות סביבתיות, לצד עדכונים בהתקדמות הליך החקיקה של הצעות חוק קיימות. כמו כן נציג סקירה של דיונים בנושאים סביבתיים שהתקיימו בכנסת ובוועדות השונות. בדרך זו אנו מקווים להעשיר את השיח הסביבתי בישראל, ולקדם אותו למקום מרכזי בסדר היום הציבורי. נשמח לשמוע את תגובותיכם והערותיכם ולקבל הצעות לנושאי כתיבה לגיליונות הבאים. ניתן ליצור עמנו קשר בדוא"ל: envclinic@gmail.com.

משמר הסביבה נערך ע"י אייל פרזון וחן פרק, תלמידי הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית בהנחיית עו"ד חנן מנדל, עו"ד אתי רוזנבלום ונאור ירושלמי.

מנחי הקליניקה: ד"ר אורן פרז עו"ד אתי רוזנבלום עו"ד חנן מנדל	הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית	הפקולטה למשפטים אוניברסיטת בר אילן	חיים וסביבה - ארגון הגג של ארגוני הסביבה בישראל	סמנכ"ל ארגון חיים וסביבה: נאור ירושלמי
etyros@gmail.com perez@mail.biu.ac.il mandelh@mail.biu.ac.il	אתר הקליניקה: www.envclinic.org.il	טלפון: 03-5318814 רמת גן 52900	sviva@sviva.net www.sviva.net	naor@sviva.net

הצעות חוק

ידע הוא כוח

הצעת חוק חופש המידע (תיקון – מידע על איכות הסביבה), התשס"ח-2008

הצעת החוק, פרי יוזמתם של ח"כ אופיר פינס פז (עבודה) וח"כ דב חנין (חד"ש), הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה-25.02.08.

חוק חופש המידע, התשנ"ח - 1998 נועד לעגן בחקיקה ראשית את זכותו של כל אזרח לקבל, בכפוף למגבלות שונות, מידע המצוי בידי רשויות ציבוריות. החוק הקיים

מדגיש את המידע הסביבתי ומגדירו כבעל מעמד ייחודי בהיותו מידע חיוני לשמירה על בריאות הציבור ועל חיי.

הפרקטיקה הקיימת בשנים האחרונות מלמדת כי יישום החוק ופרשנותו יוצרים חסמים בפני הציבור בנגישות למידע המבוקש. תכלית התיקון המוצע הינה להרחיב את היקף המידע שאמור להיות נגיש לציבור וזאת במספר דרכים:

הרחבת הגדרת "מידע על איכות הסביבה" כך שתכלול גם מידע על פליטת חומרים לסביבה, מה שיאפשר לציבור לקבל מידע לגבי מפגעים וחומרים המסכנים את בריאותו ופוגעים באיכות חיי, גם בטרם נפלטו לסביבתו, באופן שיגשים את תכלית החוק.

בנוסף להרחבת היקף המידע, התיקון יביא גם הקלה באופן מתן המידע. לאור זאת, אדם המעוניין בקבלת מידע שעובדי הרשות יכולים לספקו במענה טלפוני או בדיוור אלקטרוני קצר, לא יצטרך לפעול ע"פ הפרוצדורה הארוכה והמסורבלת הקבועה בס' 7, וכן יובהר כי פרוצדורה זו מיועדת למקרים החורגים משגרת העבודה הרגילה של הרשות.

שינוי נוסף הינו צמצום הסייג הקבוע בס' 9 (ב)6) העוסק בהגדרת מידע בעל אופי מסחרי כך שלא יעניק הגנה לאינטרסים כלכליים מעבר לזו המוענקת להם מכוח הגנת הסוד המסחרי בחוק עוולות מסחריות. בהתאם מוצע לצמצם גם את שאר הסייגים הקבועים בס' 9, המאפשרים לרשות שלא למסור מידע בנסיבות מסוימות. צמצום זה יעשה ע"י קביעה כי סייגים אלו לא יחולו באשר למידע מבוקש בנוגע לאיכות הסביבה – מידע שעשוי להשפיע על שלום הציבור. התיקון מציע מנגנון מאזן בין הצורך בשמירה על מידע שעלול לפגוע בביטחון המדינה או שלום הציבור, ובין הצורך לחשוף מידע על איכות הסביבה. עוד מציע התיקון מנגנונים המטילים הוצאות משפטיות על רשות שסירבה להנפיק מידע למבקש.

לעיון בהצעת החוק [לחץ כאן](#).

קסדה בראש טוב

הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (חובת חבישת קסדה של בגיר בדרך בינעירונית, ברכיבה תחרותית וברכיבה ספורטיבית), התשס"ח-2008

ביולי 2007 אישרה הכנסת את "חוק הקסדות", תיקון לפקודת התעבורה המחייב כל רוכב אופניים לחבוש קסדה. את התיקון יזם ארגון "בטרם" לבטיחות ילדים, כשמטרתו הראשונית הייתה חיוב ילדים ונוער עד גיל 18 בחבישת קסדה. הרחבת החוק כך שיחול גם על ציבור המבוגרים נעשתה מטעמי דוגמא אישית וחינוך, על בסיס ההנחה לפיה ישנו מסר בעייתי בהנחיה המחייבת ילדים בחבישת קסדה, אך פוטרת את הוריהם מחובה זו. החלת החוק על כלל הציבור ספגה ביקורת רבה מצד ארגוני הסביבה, אשר התריעו מפני ההשפעה השלילית של חובה זו על כמות רוכבי האופניים בישראל, בשל הסרבול והטרחה הנגרמים לרוכב בחבישת הקסדה ונסיעתה.

המתנגדים לחוק טוענים כי לא הוכחה תרומה משמעותית בחבישת קסדה לבטיחות הרוכב ובהפחתת פגיעה פיזית, במקרה של התנגשות רוכב אופניים עם מכונית. לשיטתם של המתנגדים, הדרך להבטיח את שלומם של הרוכבים היא "בטיחות במספר". ההנחה היא כי הגידול הרב בהיקף השימוש באופניים לצרכים יום יומיים מביא להקטנה ניכרת במספר הפגיעות ברוכבי אופניים על ידי כלי רכב, משום שהמודעות לרוכבים והזהירות כלפיהם גדלה. עוד מתריעים המתנגדים כי רשויות מקומיות שהיו בשלבים מתקדמים להסדרת שירותי השכרה זולה, המונית ונגישה של אופניים – מעכבים כעת הסדרים אלה בשל ההוראה החדשה המחייבת את חובת חבישת הקסדה.

מטרת התיקון החדש, אותו הגישה ח"כ שלי יחימוביץ (העבודה) היא למנוע את הסרבול הנוצר ברכיבה על אופניים לאור חבישת הקסדה ובכך לעודד עוד אנשים לנקוט באמצעי תחבורה זה, זאת על ידי צמצום חובת חבישת הקסדה על בגירים כך שחובה זו תחול רק בדרכים בינעירוניות, במהלך תחרויות או במהלך פעילות ספורטיבית.

ההצעה אינה מבטלת את ההוראה המחייבת קטינים בחבישת קסדה.

לעיון בהצעת החוק [לחץ כאן](#)

הצעת חוק דומה הונחה על שולחן הכנסת על ידי ח"כ אורית נוקד (העבודה) ב-22.10.07. שם הוצע כי רוכב אופניים בגיר העושה שימוש בשביל אופניים המסומן בתמרור, ושאינו צמוד לנתיב התנועה, לא יחויב בחבישת קסדה. כמו כן, לא תחול החובה על בגירים בשטח מושב או קיבוץ.

לעיון בהצעת החוק של ח"כ אורית נוקד [לחץ כאן](#)

ועוד למען הרכיבה

הצעת חוק לעידוד תחבורת אופניים, התשס"ח-2008

בתאריך ה- 11.02.08 הונחה על שולחן הכנסת הצעת חוק לעידוד תחבורת אופניים בישראל, ביוזמתם של ח"כ **דב חנין** (חד"ש) **מיכאל מלכיאור**, **אופיר פינס** פז (העבודה) **רן כהן** (מרצ). הצעת חוק נוספת בנושא כבר הונחה על שולחן הכנסת ב 12.11.07 וסוקרה בגיליון דצמבר של משמר הסביבה. מטרת הצעת החוק הנוכחית היא להגביר את השימוש באופניים ע"י יצירת רשת שבילי אופניים בטוחים ונוחים לשימוש, שיאפשרו הגעה מנקודה לנקודה. לשם כך קובעת הצעת החוק הוראה המחייבת תכנית מתאר מקומית חדשה הכוללת ייעודים לדרך, לכלול בתוכה גם הוראות לסלילת שבילי אופניים כחלק אינטגרלי מהכביש ובאופן שתיווצר רשת שבילים רציפה. בנוסף, הצעת החוק מטילה על שר התחבורה לקבוע הוראות שיבטיחו כי השביל ייסלל באופן שיבטיח את נוחות ובטיחות השימוש בשביל אופניים. לעיון בהצעת החוק [לחץ כאן](#)

פרסומות או לא להיות

הצעת חוק הדרכים (שילוט)(תיקון מס' 5)(שילוט חוצות), התשס"ח 2008

בתאריך ה- 3.03.08, התקבלה בקריאה ראשונה הצעת החוק של ח"כ **יורם מרציאנו** (עבודה), להחזרת שלטי הפרסומת לנתיבי איילון (עם אופציה להרחבה לכבישים נוספים). שלטי הפרסום לאורך איילון כוסו בתחילת חודש ינואר לאור עתירה שהגיש ארגון "פעולה ירוקה" בהתבסס על מקרה פרטי של הפרת חוק הדרכים (שילוט), התשכ"ו-1966. את החוק יזם בשעתו ח"כ יוסף תמיר, שלימים הקים את ארגון הגג "חיים וסביבה". על פי החוק, אסורה הצבת שלטים לאורך דרכים בין-עירוניות, אולם בשנים האחרונות התפתחה תופעה של ריבוי שלטי פרסומת ענקיים לאורך נתיבי איילון. ההצעה מסמלת מהפך בעמדת הממשלה, שהתנגדה בעבר לרעיון. מהפך זה הינו תולדה של תמיכת שר התחבורה **שאול מופז** (קדימה) והשר לביטחון פנים **אבי דיכטר** (קדימה) שסיכמו עם ח"כ **מרציאנו** להקים ועדה שתבחן את השלכות השילוט על תאונות הדרכים ותגיש את מסקנותיה בעוד כשנה. יש לצפות כי במהלך תקופה זו יבקשו חברות הפרסום להחזיר את השלטים לצדי הכביש. בין המתנגדים לחוק היו ח"כ **יוסי ביילין** (מרצ), ח"כ **שלי יחימוביץ** (העבודה) וח"כ **דב חנין** (חד"ש). ח"כ חנין אמר בהתנגדותו, כי מדובר בהצעה רעה מכל בחינה: מבחינת הבטיחות בדרכים – לפי נתוני המשטרה שהוצגו בדיון בכנסת, הסחת הדעת שגורמים שלטי החוצות עלולה להיות מסוכנת לנהגים; מבחינה סביבתית - אינפלציה של שלטים המכערים את צידי הדרכים ותפיסה נרחבת של שטחים פתוחים לשם כך; ומבחינה חברתית – מדובר בהעמדת המרחב הציבורי של כולנו לרשות המפרסמים והפיכתנו לקהל שבוי של פרסומות.

לעיון בהצעת החוק [לחץ כאן](#)

דיבור מרחוק או בלוטות הרוק?

הצעת חוק הגנה מפני נזקי השימוש בטלפון נייד, התשס"ח-2008

הצעת החוק שבנושא, פרי יוזמתו של ח"כ **אופיר פינס** פז, (עבודה) הונחה על שולחן הכנסת בתאריך ה-11.02.08. מטרת הצעת החוק היא להביא ליידוע הציבור על הנזקים הנגרמים משימוש בטל' סלולארי ע"י חיוב הוספת תווית אזהרה חיצונית על-גבי המכשיר, וצירוף עלון מידע בעת מכירתו של מכשיר טלפון, המפרט את סכנות השימוש במכשיר. בנוסף, ההצעה נוקטת צעדים מעשיים להקטנת סכנות פליטת הקרינה מכל סוגי המכשירים. זאת ע"י הטלתה של חובת מכירת אוזניה כאביזר נלווה למכשיר הסלולארי ומינוי מפקח מטעם משרד התקשורת לאישור המכשירים הנמכרים. הצעת חוק זו נולדה לאור פרסומם של מחקרים מדעיים, המצביעים על קשר ישיר בין שימוש במכשירים סלולאריים וחשיפה לקרינה בלתי מייננת הנפלטת מהמכשיר בעת השימוש בו, ובין היווצרותם של תאים סרטניים בבלוטות הרוק. הצעת חוק נוספת בנושא, שתונח בקרוב על שולחן הכנסת, נמצאת כרגע בשלבי הכנה ע"י השדולה הסביבתית בשיתוף עם תלמידי הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית של אוניברסיטת בר אילן.

לעיון בהצעת החוק [לחץ כאן](#)

חופים הם לפעמים געגועים לנחל

הצעת חוק שמירת הסביבה החופית (תיקון - אגם כנרת), התשס"ח-2007

בתאריך ה- 1.04.08 התקבל בקריאה שנייה ושלישית חוק איגוד ערים כנרת, פרי יוזמתם של ח"כ **דב**

חנין (חד"ש) ו**אופיר פינס** (עבודה). החוק מחיל על חופי הכנרת את הוראות חוק שמירת הסביבה החופית, ומקים רשות שתפעל להגנת הכנרת וחופיה. אישור החוק מהווה המשך להחלטת הכנסת מתאריך ה- 20.02.08 לאשר בקריאה טרומית תיקון לחוק שמירת הסביבה החופית, כך שיחול גם על אגם הכנרת. תיקון נוסף לחוק שמירת הסביבה החופית, שכבר עבר קריאה שנייה ושלישית, והתפרסם ברשומות בתאריך 07.05.07, הרחיב את

תחולת החוק גם לחופי מפרץ אילת. חוק שמירת הסביבה החופית, שחל עד לאחרונה רק על חופי הים התיכון, קובע מגבלות על הבניה לאורך החופים ומבטיח את הגישה הציבורית החופשית אליהם. החוק גם הביא להקמת ועדת תכנון ייעודית לנושא בניה בחופי הארץ, בה מיוצגים גם ארגוני הסביבה.

לעיון בתיקון להרחבת התחולה לחופי הכנרת [לחץ כאן](#).

לעיון בתיקון להרחבת התחולה לחופי מפרץ אילת [לחץ כאן](#).

דיוני וועדות

שנת חורף

דיון בוועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא הצעת חוק הגנת הסביבה (המזהם משלם) (דרכי ענישה) (תיקוני חקיקה), התשס"ז-2007

בתאריך 20.02.08 התכנסה ועדת הפנים והגנת הסביבה, כדי להכין לקריאה שנייה ושלישית את הצעת החוק "המזהם משלם" של ח"כ **דב חנין** (חד"ש). אולם, ההצבעה נדחתה עקב חוסר התייחסות לחוק מצד משרדי הממשלה הרלוונטיים. כבר בקיץ 2007 אישרה הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת החוק ומאז נבלם קידומו בהמתנה להערות משרדי האוצר, המשפטים והגנת הסביבה, אשר התייחסו במהלך שישה חודשים רק לשלושה סעיפי הגברת אכיפה, מתוך שלושה-עשר.

במהלך הדיון התברר לחברי הוועדה, כי שרי האוצר והגנת הסביבה טרם קבעו תקנות לגביית היטלים ממפעלים מזהמים. זאת, בניגוד להוראות החוק למניעת זיהום הים ממקורות יבשתיים ולחוק החומרים המסוכנים, אשר נחקקו עוד בשנת 2005, ומחייבים ניסוח תקנות אלה. התוצאה היא היעדר הרתעת מפעלים מזהמים, אשר כבר למעלה משנתיים פטורים מתשלום קבוע של מיליוני שקלים בשל היטלים אלה.

יו"ר הוועדה ח"כ **אופיר פינס** (עבודה) התבטא באופן חריף כלפי התנהלות המשרדים והעומדים בראשם: "שר האוצר והשר להגנת הסביבה פשוט עוברים על החוק. לכנסת לא תהיה ברירה אלא ללכת לבג"ץ נגד משרדי הממשלה המטרפדים חוקים".

משרד האוצר הביע התנגדות גורפת להטלת היטלים נוספים (מעבר להיטלים הקיימים בחוק, אך אינם מיושמים בפועל על ידי משרד זה). במסגרת הצעת החוק "המזהם משלם". נציגת משרד האוצר **גלית פלצור** הסבירה את ההתנגדות להטלת היטלים נוספים על התעשייה, ברצון משרד האוצר לעודד פתרונות אחרים לעניין הזיהומים.

לשאלת ח"כ **פינס** "מה החלופות שאתם מציעים?" לא הייתה תשובה מטעם האוצר.

בתגובה לפנייתנו מסרה מעו"ד **איריס שליט** מהמשרד להגנת הסביבה, כי העיכוב בהתקנת התקנות להיתרי הזרמת שפכים, נובע מהצורך בעבודה מקדמית כלכלית מקיפה, שביצועה אורך זמן. במסגרת העבודה יש להתחשב במגוון רחב של שיקולים, ביניהם נבחנות גם הערותיהם של ארגונים ירוקים ואיגודי תעשיינים אליהם הועברה העבודה כדי שיביעו דעתם. נכון להיום הוחלט כי ההיטלים יוטלו לפי המודל האוסטרלי, אבל הסבת מודל זה שיתאים איננה פשוטה כלל, ותוך כדי גיבוש הפרמטרים המתאימים מתעוררים קשיים רבים.

לעיון בדיון הועדה לחץ כאן

החיפזון מן הסרטן

דיון ועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא הצעת חוק תאורה חסכונית במבני ציבור, התשס"ז-2007

בתאריך 12.02.08 התכנסה ועדת הפנים והגנת הסביבה, על מנת להכין לקריאה ראשונה את הצעת החוק "תאורה חסכונית במבני ציבור" של חברי הכנסת **אסתר רינה טרסטמן** ו**אלכס מילר** (ישראל ביתנו).

על פי הצעת החוק יידרשו מוסדות ציבוריים בישראל לעבור לשימוש בנורות חסכוניות, כדוגמת נורת הפלורסנט, במטרה לצמצם את צריכת החשמל ולתרום להפחתת זיהום האוויר. במהלך הדיון הציג יו"ר הוועדה, ח"כ **אופיר פינס** (עבודה) מחקר ששלח אליו ימים ספורים קודם לדיון פרופ' **אברהם חיים** מאוניברסיטת חיפה (אשר לא נכח בעצמו בדיון), ולפיו האור המשתחרר מנורת הפלורסנט עלול להגביר את הסיכוי לחלות בסרטן השד וסרטן הערמונית. עקב כך, הוחלט לדחות את ההצבעה לאישור הצעת החוק עד לבחינת הטענה בדבר הנזק הבריאותי שייתכן וטומן בחובו השימוש בנורת פלורסנט.

ראוי לציין, כי הצעת החוק זכתה לתמיכה רחבה בין משתתפי הישיבה. בין התומכים נמנים נציגי משרד השיכון, משרד התשתיות, משרד הגנת הסביבה, משרד הפנים, ונציגי עמותת "אדם, טבע ודין". בדעת המיעוט החזיק נציג משרד האוצר אשר התנגד להצעת החוק בשל העלות התקציבית הגבוהה הנדרשת ליישומה. בתגובה אמר ח"כ **פינס**, כי משרד האוצר מתחשב בעלויות ההסבה לטווח הקצר, אך מתעלם מהרווח לטווח הארוך שיניב המעבר לנורת הפלורסנט בחיסכון צריכת החשמל.

[לעיון בדיון הוועדה לחץ כאן](#)

מזהמים ומבריזים...

דיון ועדת הפנים והגנת הסביבה בנושא דירוג המפעלים המזהמים בארץ

לבקשת ח"כ **יוחנן פלסנר** (קדימה) ובעקבות פרסום דירוג המפעלים המזהמים ביותר בישראל בעיתון "ידיעות אחרונות", קיימה ועדת הפנים והגנת הסביבה דיון בנושא ב-18.02.08. הדירוג האמור, שמקורו במשרד להגנת הסביבה, מציג את עשרים המפעלים אשר פליטת חלקיקים מזהמי-אוויר על-ידם הינה גבוהה במיוחד. מנהלי המפעלים המופיעים ברשימה הוזמנו להשתתף בדיון על ידי הוועדה, אך רק שניים מהם טרחו להגיע.

ההיעדרות הבולטת ביותר הייתה זו של נציגי המפעלים המדורגים בשני המקומות הראשונים ברשימה, מפעלי רותם-אמפרט-צין (האחראים, על-פי האמור ברשימה, ל-35% מסך זיהום החלקיקים התעשייתי בישראל) ומפעלי ים המלח (12% מכלל הזיהום התעשייתי). היעדרות נציגי המפעלים מהדיון עוררה ביקורת קשה מצד חברי הכנסת. יו"ר הוועדה ח"כ **אופיר פינס** (עבודה) ציין כי "מדובר בהתחמקות שהינה חלק ממדיניות ההסתרה של המפעלים הגדולים והמזהמים בישראל".

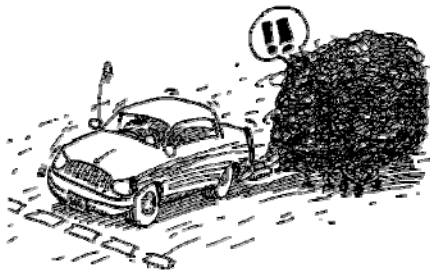
במהלך הדיון הפתיעה **אביבה טרטכמן**, הממונה על תעשיות במשרד להגנת הסביבה, את חברי הוועדה, כאשר חשפה כי תקני הפליטה אינם מעודכנים ולמעשה התקן בו משתמש המשרד להגנת הסביבה הוא תקן גרמני ארכאי משנת 1986. נתון זה שופך אור על התעלומה לפיה רוב המפעלים כיום עומדים למעשה בדרישות התקן.

ח"כ **פינס** וח"כ **דב חנין** הביעו ביקורת על מדיניות המשרד להגנת הסביבה, אשר לטענתם נוהג בסלחנות יתר כלפי התעשיינים ונוקט במדיניות של "שיחות מוטיבציה" במקום בו נדרשת אכיפה חסרת פשרות.

[לעיון בדיון הוועדה לחץ כאן](#)

זהירות רכב מזהם!!!

דיון ועדת הכלכלה בנושא הצעת חוק הגבלת הפרסומת לכלי רכב, התשס"ח-2007

בתאריך 11.2.08 אישרה ועדת הכלכלה לקריאה ראשונה את הצעת החוק "הגבלת הפרסומת לכלי רכב" של יו"ר הוועדה ח"כ **גלעד ארדן** (ליכוד) וח"כ **רונית תירוש** (קדימה). מטרת ההצעה הינה הטלת חובה על יבואני הרכב לציין במודעות הפרסום את רמות הזיהום שפולטים כלי הרכב.

על פי ההצעה יפורסמו נתוני פליטת המזהמים על לפחות 20% משטח המודעה, ויכללו גם נתוני תצרוכת דלק ביחידות מקובלות של

קילומטר לליטר. במהלך הדיון קבלה הוועדה את הצעת משרד התחבורה, לפיה תוגבל אזהרת הזיהום רק לפרסומת של כלי רכב פרטיים במשקל עד 3.5 טון.

איגוד יבואני הרכב הודיע בדיון בוועדת הכלכלה שנערך בתאריך 4.2.08 כי הוא תומך בהצעת חוק המחייבת פרסום מידת הזיהום שמייצר כל רכב שמשווק בישראל. ברם, בניגוד להצעת החוק של ח"כ ארדן ותירוש, טוענים באיגוד כי 5% בלבד משטח הפרסום יספיקו, אם תאומץ הפרסומת לפי מודל אירופי לדירוג רמת הזיהום. המודל הנ"ל מדרג את רמת הזיהום לפי ארבע קבוצות, שמזוהות בצבעי **ירוק וצהוב** לגבי רכב ברמה נמוכה עד בינונית, וצבעי **כתום ואדום** לרמה גבוהה ומסוכנת לסביבה.

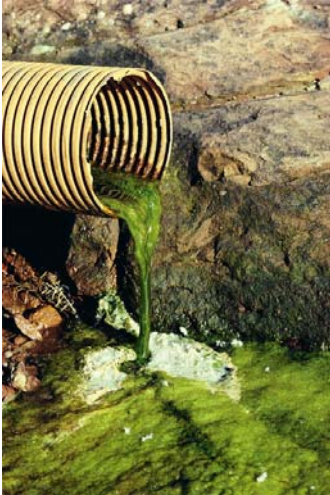
ח"כ **דב חנין** (חד"ש), ראש השדולה הירוקה, התייחס למדרג הצבעים והציע להוציא את הצבע הירוק מקבוצות הזיהום המוצעת. זאת משום שכיום טרם מיוצרים כלי רכב חפים לחלוטין מזיהום. ח"כ חנין מציע להסתפק בסולם המורכב משלושת הצבעים הנותרים בלבד. עוד אמר, כי יש לזהות בפרסומים את המזהמים השונים שבגז הפליטה ולכמתם, כדי להבדיל בין מזהמים הפוגעים באקלים - כמו תחמוצות הפחמן והגופרית - ובין מזהמים רעילים המסכנים ישירות את הבריאות.

יש לציין, כי הצעת חוק דומה נמצאת בתהליך הגשתה בימים אלה מטעם ח"כ דב חנין. ההצעה מרחיבה את חובת האזהרה בפרסומות גם על-גב הרכב עצמו ובחוויה הרכישה אל מול הלקוח. הצעה זו הינה פרי שיתוף הפעולה בין תלמידי הקליניקה לפרקטיקה ומדיניות סביבתית שבאוניברסיטת בר-אילן, **נגה סנצקי**, **מיטל זרור**, **עמיחי פישמן** ו**דניאל פרקש** בהנחיית עו"ד **אתי רוזנבלום**.

[לעיון בדיון הוועדה לחץ כאן](#)

[לעיון בהצעת החוק לחץ כאן](#)

יום העיון: שומרים על היס התיכון: בחינת עבודת הועדה למתן היתרי הזרמה לים

חופי ישראל חשופים לזיהום מתמשך שמקורו בזיהום של מפעלים ורשויות מקומיות. הוועדה למתן היתרי הזרמה הפועלת במסגרת המשרד להגנת הסביבה נושאת באחריות להסדיר ולהפחית זיהום זה באמצעות המנגנון של מתן היתרי הזרמה. הוועדה הייתה נתונה בשנים האחרונות לביקורת ציבורית קשה על רקע המדיניות שנקטה במתן היתרים, כמו גם אי יצירת מנגנונים לשיתוף הציבורי וחוסר שקיפות ביחס לפעילותה.

יום עיון שנערך בפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן ב- 28.2.2008 ביקש לבחון את שיקול הדעת של הועדה למתן היתרי הזרמה ולייצר במה לדיאלוג קונסטרוקטיבי בין כל הצדדים הנוגעים בדבר.

כרקע לכנס בוצע מחקר מקדים אשר בחן באמצעות שורה של מדדים את עבודת הוועדה ואת מערכת האכיפה שאמונה על מימוש הוראות החוק למניעת זיהום היס. המחקר בוצע על ידי ד"ר איתי פישהנדלר ועמית טובי

מהחוג לגיאוגרפיה באוניברסיטה העברית. וד"ר אורן פרוז, עו"ד אתי רוזנבלום, שירן שבתאי וגל קוץ מהפקולטה למשפטים באוניברסיטת בר אילן והקליניקה הסביבתית.

באשר לממצאי המחקר :

- המחקר מצא שהוועדה למתן היתרי הזרמה נוטה לאשר כ-90 אחוז מהבקשות למתן היתר.
- בשנים האחרונות חלה עלייה חדה במספר היתרי הזיהום הניתנים על ידי הועדה. בהתאם לנתוני ההיתרים שפורסמו באתר המשרד, בשנת 2007 היו לפחות 127 היתרי זיהום בתוקף (בעוד שבשנת 2000 היו כ-50 היתרים).
- החלק הארי של ההיתרים ניתנו למזהמים גדולים. כך למשל, שיעור ההיתרים להזרמת נחושת גדל בשלוש השנים האחרונות בכ- 500% ואחוז הזרמת זרחן כללי גדל בכ- 800%.
- במרבית היתרי הועדה משך היתר הזיהום הניתן הוא למספר שנים, כאשר ההיתר אינו מחייב את בעל היתר לשפר את איכות השפכים במהלך תקופת ההיתר. כן, עולה ש-60% מהבקשות לחידוש היתר ניתנות ללא החמרה בדרישות ביחס להיתרים קודמים שניתנו למפעל. מצב זה מקבע את רמת הזיהום של המפעלים.

פן אחר של המחקר בחן את פעילות האכיפה בנושא זיהום היס על ידי ניתוח פסקי הדין הרלבנטיים מהשנים 1993-2007 (64 בסה"כ). המחקר מצא כי רוב התיקים מסתיימים בהרשעה (89%), מרביתם בהסדרי טיעון. בהעדר נתונים ביחס לכמות העבירות שהתבצעו בשנים אלה אין להסיק עם זאת מנתון זה על אפקטיביות מערכת האכיפה. משך הזמן הממוצע ממועד ביצוע העבירה ועד למתן גזר הדין הינו 42 חודשים. משך הזמן הארוך עשוי לפגוע בהרתעה שמייצר החוק. החל משנת 1996 ניתן לראות מגמת עליה בגובה הקנסות הנפסקים ע"י בימ"ש, משיעור ממוצע של 137,000 ₪ בשנים 2002-3 ל-260,000 ש"ח ב-7-2006. בחינה של פרופיל הנאשמים מצאה כי 38% הן חברות גדולות, 38% רשויות מנהל (בעיקר עירויות) ו-24% חברות קטנות. לבסוף המחקר בחן גם את מדיניות הענישה ביחס לנושאי משרה. נמצא כי רק ב-11 פסקי דין (מתוך

בקרב מרבית המשתתפים ביום העיון הייתה הסכמה בדבר הצורך **לשנות הן את הרכב הועדה והן את דרך קבלת החלטות בה**. הייתה הסכמה גם כי הרכב הועדה אינו מאפשר ריבוי קולות ועמדות החיוני לקבלת החלטות מאוזנת. הייתה קריאה הן בקרב נציגי האקדמיה והן הארגונים הירוקים לשתף בעבודת הועדה נציגים מהאקדמיה, כדוגמת המכון לחקר ימים ואגמים, גופים מקצועיים חיצוניים וכן רשויות מקומיות. מפתח ייצוג כזה נהוג בועדות מקבילות כמו הועדה לשמירת הסביבה החופית, מועצת גנים ושמורות טבע ודירקטוריון קק"ל. חוסר האיזון בהרכב הועדה, כמו גם העדר השקיפות באופן פעילותה, פוגעים במקצועיות ובעצמאות שיקול הדעת שלה כמו גם בלגיטימיות הציבורית של החלטותיה. בהתאם לכך, נקראה הועדה גם לפרסם את הפרוטוקולים של ישיבות הועדה (כפי שנהוג בכל הועדות הפועלות מתוקף חוק התכנון והבניה) וכן את השיקולים למתן היתר הזרמה. נטען שפרוצדורה שקופה יותר של הליך קבלת החלטות הייתה מקטינה את הביקורת חיצונית על הועדה והן מאפשרת קבלת החלטות מאוזנות. המשתתפים גם תמכו בפעולות המשרד להטלת היטל הזרמה, תוך דגש כי ההיטל צריך להיות ראלי. לבסוף המשתתפים ציינו גם את הקושי של הועדה לבחון את שאלת האמצעים הטכנולוגיים הטובים ביותר הקיימים נוכח פערי המידע בין התעשייה לוועדה והמחסור באמצעים והדגישו שעניין זה מחייב חשיבה נוספת. יצוין כי דוח איכות מימי החופין של ישראל לשנת 2006 שהוכן על ידי החברה לחקר ימים ואגמים ונמסר למשרד לאחרונה מצביע אף הוא על המשך זיהום הים בהיקפים מדאיגים.